

LO CAMP DE TARRAGONA

PERIÒDICH CATALANISTA

Any 3.—Núm. 97.—Diumenge 15 de Juny de 1902.

LO QUE VOLÈM

«Volèm la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que desempenyin càrrecs públics: volèm Corts catalanes, no sols per estatuir nostre dret y lleys civils sino tot quant se refereixi a la organització interior de nostra terra: volèm que catalans sian los jutges y magistrats y que dintre de Catalunya's tallin en última instancia ls plets y causas: volèm ser arbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions y impostos, y volèm, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forosa presti servey tan sols dintre Catalunya.» (Del manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897).

La mort de Mⁿ Verdaguier

Verament és una desgracia nacional la que afligeix avuy a Catalunya. Prou ho sabíam que la vida del gran poeta s'acabava per moments, que aquella imaginació creadora s'enfosquia pera sempre; mes, la trista nova de la mort nos sorprengué y ns aclaparà, com si no l'esperéssim y'l tinguéssim ben lluny del pensament aquest desenllas desconsolador. Y és que la figura de Mossèn Verdaguier, com la dels veritables genis, anava creixent y agegantantse a mesura que s'acostava sa darrera hora; y com més lo véyam enlanyarse, com més gran lo sentíam, era també més fondo y punyent lo gréu de pèrdrel.

Ha mort l'home més gran del renaixement català, lo qui millor havia compendiat ab son pregón saber, l'esperit y'l sentiment d'aquest poble que, com altre Fènix, s'aixeca magestuós de las cenizas que l'envolcallavan, pera remontarse y perpetuarse altra vegada en las serenas regions d'una vida digna.

Ha mort Verdaguier; però ha mort pera viure sempre més ab nosaltres, passant de generació en generació y guiant las a totas ab los reflexos lluminosos de sa privilegiada inteligencia, ab los tendres exemples de son cor bondadosíssim, ab las obras eloqüents de sa voluntat ferma, disposada sempre pera'l bé.

L'hermós espectacle que ha donat Catalunya ab motiu de la desgracia que plora, és d'aquells que confortan l'esperit. A l'entorn de la tomba de Mossèn Verdaguier, agermanats per un mateix sentiment y una sola aspiració, s'hi han juntat los patricis de bona voluntat, las foras vivas del país, tot lo que representa activitat inteligencia ó progrés. És lo poble que plora la pèrdua del seu gran poeta, del cantor genial de la Patria, la Fè y l'Amor, de la gloria més lligítima de la nostra Terra.

Plorèmo també nosaltres, los qui ns afanyèm y treballèm pera portar endavant la tasca de las reivindicacions patrias, qu'ell serà'l nostre companyó y guia a tot hora. Quan Catalunya sufrixi dias de proba, quan la tristesa y'l dol ompli'l cor dels qui la estimem fins a morir, los seus cants de resignació ns consolarán y ns darán novas foras pera seguir la lluyta. Quan lo moment del triomf suspirat arribi, quan sia l'hora de cantar la complerta ressurrecció de la Patria, las vibrants estrofas del genial poeta ns servirán pera expressar la joya immensa, lo goig suprèm del qui recobra la llibertat perduda.

¡Plorèmo a Mossèn Verdaguier!

LA REDACCIÓ.

A Mⁿ JASCINTO VERDAGUER

Una estrella's veyá al cel
Que del mon en lo desert
Sa llum donava,
Era per l'home un consol
Qu'en las penas d'aqueix mon
L'aconortava.
Mes un núvol fosch avuy
Ha privat als nostres ulls
De sa llum bella,
Per só'l cor cerca ab afany
Per la volta de l'espai
L'hermosa estrella.
Y és en vá, perque en lo cel
Floreix ja l'astre enciser
Hont l'ull no alcansa,
Y ara queda sols aquí
Per consol de nostre esprit
La recordansa.
Si voliau, Jesús meu,
Entornarvos en al cel
Joya tan pura,
Perque mostravau al mon
De bellesa tal tresor
Y d'hermosura?
Mes ¡ay! que torrents de llum
Ha deixat en sos volums
De poesias;
Allí's vèu la ma de Déu
Qu'inspirava desde'l cel
Sas melodias.
No ha cantat del mon jamay
Los afalachs ni ls enganys,
Ni sa impuresa,
Y ab sa vista fixa al cel
Vivia tan sols per Déu,
Font de bellesa.
Feya'l cant del desterrat
Que á sa patria per tornar
Sempre sospira,
Per aixó són sas cansóns
Cànstigas puras d'amor,
Fruyt de sa lira.
Mes al véurel cloure'ls ulls
Y que de naitres avuy
Tant se n'allunya,

Li demanèm que al Senyor
Pregui ab tò ben fervorós
Per Catalunya.
RAMÓN ARRUFAT, PBR.

Mⁿ Jacinto Verdaguier

Diu l'Ixart en un de sos escrits referintse a Mossèn Cinto:
«Crech que ja ho vaig dir un'altra vegada..... (Lo lector ha d'excusar aquestas y otras repeticions, inconvenient inevitable de la meva tasca. Tracto sempre dels mateixos autors, y és forós repetir de vegadas lo mateix). Lo que ja vaig dir és que Verdaguier—una de las imaginacions poéticas més potentes d'Espanya a l'actualitat—és a un temps un

constantment miniaturista desde allavors ensá.

¿Hauria l'Ixart, lo gran crítich, modificat son judici respecte al gran poeta? Segurament que sí. Sa obra capdal se troba en aquests darrers temps; en la obra escrita al llarch de son carrer de amargura. Y no és ja imaginació tant sols, aquella imaginació que fá observar lo crítich, la que avalora la tasca de'n Verdaguier: l'avaloran també las llágrimas del poeta, brolladas del fons del sentiment; los sospirs que's desprenen de la seva ànima condolguada. Són, aquestos versos, com bossinets d'entranya d'un mártir cristiá.

La seva vida en sí ja n'és un de poema. Es poesia mística; d'un misticisme que beneix lo dolor: és la pregaria de un creyent; l'aconort del mártir que se enco-

¿Qui és Mossèn Verdaguier?

Voldriam fer un elogi acabat de la personalitat del gran Poeta Català, enaltint son nom com se mereix y com ho reclama sa notabilíssima figura dins d'aquest gloriós renaixement que canta un himne a la Patria resuscitada, del que ell n'és lo Cantor qu'eternament romandrà en la memoria de las generacions catalanas, mentres aquestas servin borrall de l'agre de l'esperit catalanesch; però temerosos, ab sobrerahó, de no ferho com cal, obtèm per insertar lo qu'han dit de ell, literats de válua, y qu'han estudiat d'aprop al genial

Los estrangers compendrán la necessitat d'aprendre lo català, solament pera llegir a Verdaguier, del mateix modo que s'apren lo grech pera llegir a Homer.

VICENS QUEROL, poeta valenciá.

Verdaguier és de debò lo Poeta de la Naturalesa.

T. DE BORDES, traductor del «Canigó» al francés.

En Verdaguier, poeta fill del poble y portat després per las vicissituds de la vida a rebre las poderosas influencias dels grans espectacles de l'art y de la naturalesa que, obrant sobre una ànima cultivada per l'estudi y amorosa per las comunicacions del sacerdoti havían d'engendrar obras perfectas, és lo gran dó, lo inestimable present que Déu ha volgut fer a la Patria catalana en lo moment històrich d'un renaixement sens exemple.

Dr. COLELL, en lo Pròlech de «Patria».

Verdaguier... tiene el arranque espontáneo y la grandeza de los épicos primitivos; y recuerda a Homero, a los poetas del Indostan, a los videntes de la Biblia, desde David hasta el Aguila de Patmos y quizá tambien a Dante y a Milton.—Canigó con los *Idilis* y *La Atlántida* bastan para que coloquemos a Verdaguier en primera línea entre los poetas catalanes, y al nivel de los mejores de España y aun de Europa.

P. BLANCO GARCIA, en sa obra *La Literatura Española en el siglo diez y nueve*.

He rebut lo *Canigó*; l'acabo de llegir; estich emocionat..... La lectura atenta del *Canigó* m'ha confirmat més y més en lo que ya creya feya temps (que vostra modestia'm perdoni) en que sou lo poeta més enriquit de tots los d'Espanya.

MENENDEZ PELAYO, en carta dirigida a Mossèn Cinto, insertada a *La Veu de Montserrat*, 20 de Mars de 1885.

Sin hipèrbolo puedo decir que no se desdeñaría cualquiera de nuestros poetas del gran siglo de firmar alguna de las composiciones de ese volumen «Idilis y Cants místichs».

Lo mateix MENENDEZ PELAYO.

Moltas més ditas d'altras tan reputadas personalitats literarias podríam afegir, ab lo qual nos fariam inacabables; però ab lo esmentat creyèm que n'hi ha prou y massa pera pògurse formar un criteri digne del gran Poeta qu'acaba de baixar a la tomba pera viure sempre més ab la vida de Catalunya.

¡Llahor etern a l'inmortal Verdaguier!

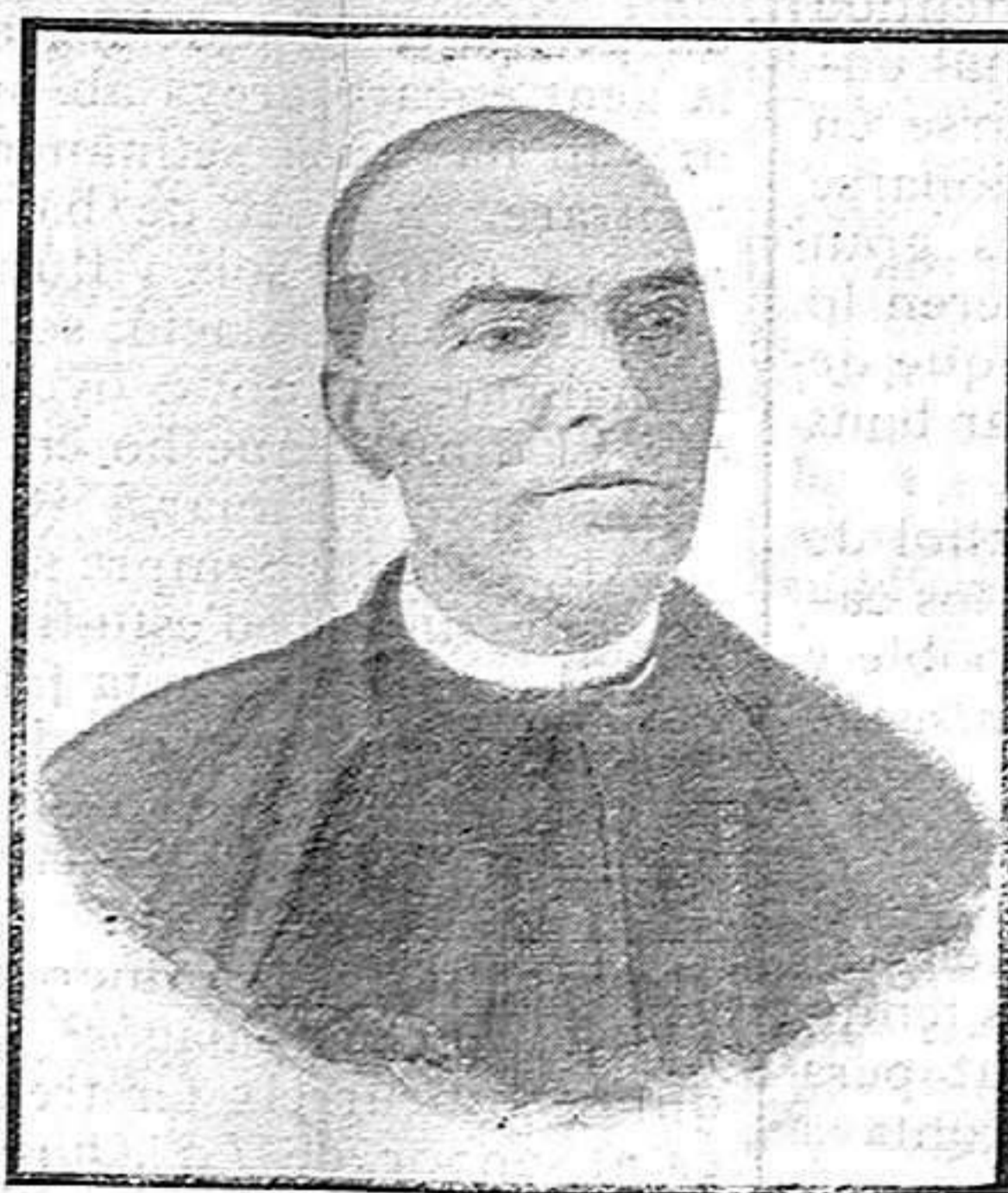
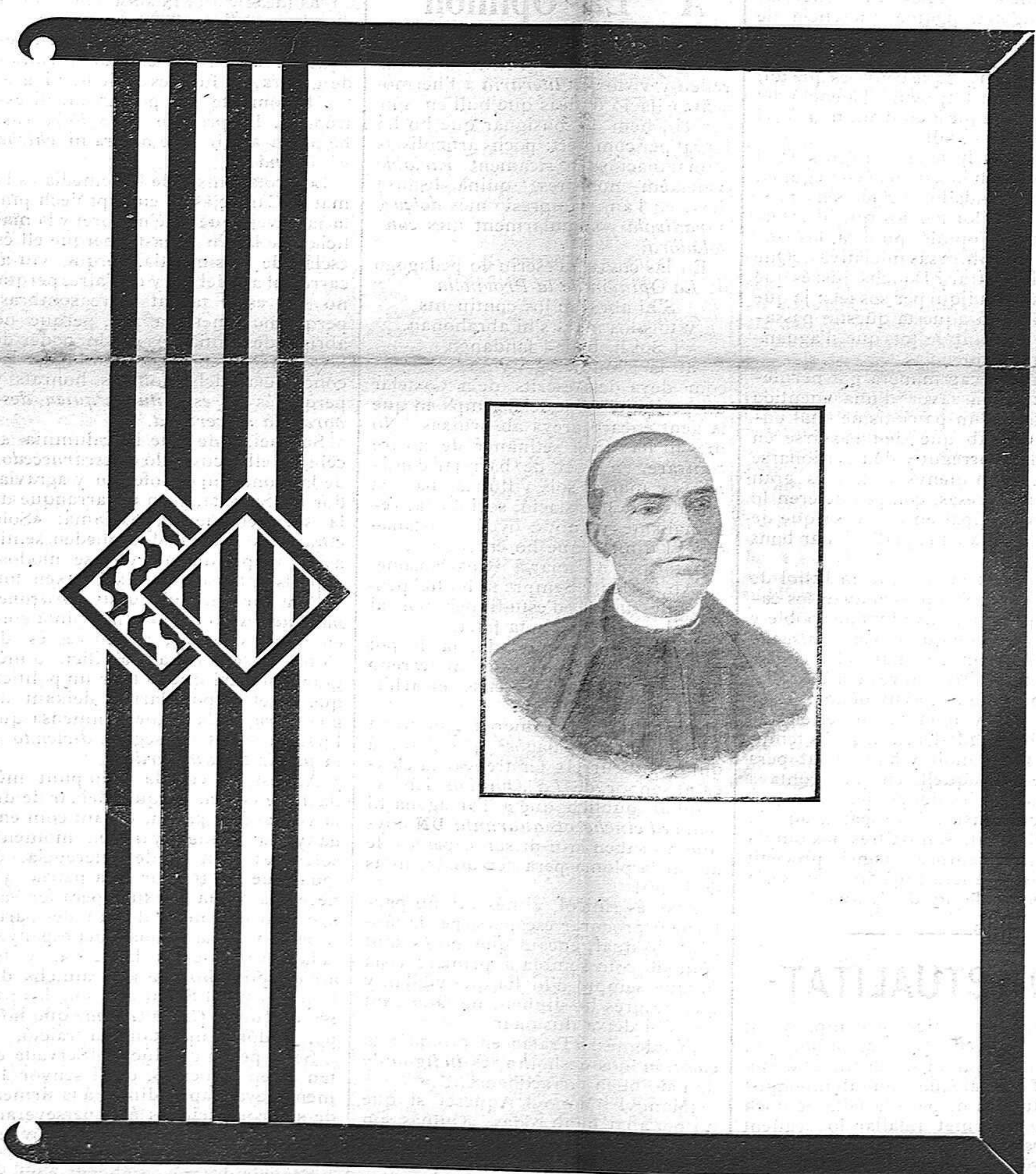
M. P.

Lo somni de Sant Joan

(FRAGMENTS) (1)

Quan vegé lo bon Jesus
tots sos deixebles a taula,
haventlos sempre estimat
fins a la fi ls estimava.
D'un a un los rentá ls peus
barrejant sos plors ab l'aygua,
quan los peus los ha rentat
los diu aquestes paraules.
—Sopá ab vosaltres avuy
ab gran desitg desitjava.—
Los dona son còs per pa,
per vi sa sanch adorada,
de la sanch del bon Jesus
Sant Joan s'en embriaga.
Se reclina al sagrat Cor
com trovador sobre l'arpa,
y amorosos batements
ressonan dins la seva ànima.
A música tan suau
Sant Joan s'endormiscava;
los somnis que ha somiat
eran més dolcos encara;
lo primer somni que te
que li naixen ales d'àliga,
lo segon somni que te
que pel Calvari volava.

(1) Poe na pre-niat a Tarragona, en lo certamen celebrat en homenatge al Sagrat Cor de Jesús, lo dia 26 de Juny de 1881.

pintor mural y un miniaturista. Sas grans pinturas murals són: *L'Atlántida*, *Canigó*, algunas poesias soltas; sas miniaturas: *Idilis y Cants místichs*, *Caritat*, *Lo somni de Sant Joan*. A'n ellas hi afegi lo any passat (1.887) un altre volúm,—petitet, de butxaca,—que conté composicions bíblicas: *Jesús Infant*.—NAZARETH.
L'article acaba:
«En un parell de versos de romanç, modestos, senzills, encongits, hi fa capiguier, com si jugués, las més colossals imatges, los més alts conceptes, però aixó no basta: lo resto adoleix pera mi del defecte del género: la *migardise* que'n diuhen los francesos. Lo miniaturista acabarà per empètitir son talent a copi de pintar lliris, creús, coloms y místichs rahims, adorno de las estampetas pera nens entenimentats».

En realitat es lluny, molt lluny encara'l regnat de l'humana redempció.
QUIQUET.

poeta, gloria de Catalunya tota, Mossèn Verdaguier.

Verdaguier és lo poeta qu'ha heretat lo geni de Milton y Lamartine.

FREDERICH MISTRAL.

L'Atlántida pot ésser considerada com la *Iliada* espanyola; lo *Canigó* deú ésser anomenat l'*Iliada* catalana.

J. TOLRA DE BORDES.

Jamay (parlant d'en Verdaguier), la llengua catalana s'és presentada tan rica, tan musical y tan sonora.

JOSEPH IXART.

No hi ha llengua al món que iguali en poder y flexibilitat a la llengua catalana manejada per en Verdaguier.

MENENDEZ PELAYO.

Santa Teresa

Ja ovira Santa Teresa de Jesus mirant lo Cor, aqueixa poncella encesa que esbadellà nostre amor.

Extàtica la mirava quan vegé que un Serafi en son Cor la dibuixava ab una fletxa d'or fi.

Lo dibuix era bellissim, mes la fletxa era cruel, era l'amor del Altíssim que en son pit s'obria un cel.

Jardi de tan bella planta, lo seu cor ja no està trist, no sembla ja'l de la Santa sino'l Cor de Jesucrist.

Qui de la Eterna Bellesa vulla encènders en amor, en cada escrit de Teresa trobarà eixa fletxa encesa que á Deu obrirà'l seu Cor.

Sant Miquel dels Sants

Altre cor Joan ovira que d'amor plora y sospira, es lo cor de Sant Miquel, mes que un cor es una lira que polsa una ma del cel.

En sos exstasis un dia, —Jo us amo, deya al Senyor però mes vos amaria, la vida mia, si'm donásseu vostre Cor.—

Jesus lo Cor se llevava y á Miquel lo regalava, cambiantlo ab lo cor seu; y á Deu Miquel estimava ab lo Cor del mateix Deu.

Desde llavors no vivia, vivia en ell son Amat, y exclamava nit y dia:

—La vida mia, ja en la terra'l cel m'heu dat.—

Tan gentil flor vigatana ha trobada una germana de Sevilla en lo jardí, y es un àngel la verge Ana, si es Miquel un serafi.

Com á ell de nit y dia la visita'l Salvador:

—Què vols de mi? li diria,

—La vida mia,

—Jo voldria vostre Cor.—

—Per amarvos sens mesura, afegeix la Verge pura, lo meu cor es molt petit, ¡oh! sols cab vostra hermosura dins vostre Cor infinit.

—Aqueix cor que'l teu voldria, diu Jesus d'amor encès, de bon gràt t'el donaria, la vida mia,

però Miquel me l'ha prè.—

JASCINTO VERDAGUER.

PUNTUALISÈM

Conformes de tota conformitat en que convé als interessos de Tarragona que totas las personas de bona voluntat y ab desitjos de mellorar las condicions de nostra benvolguda ciutat, s'agrupin, y deixant de banda totas las petitesas, miserias y personalismes, hi porti cada unarab fè y descisió son esforços á la gran tasca que's persegueix.

Precisament aquest és nostre ideal y per això un dia y altre dia hem vingut obrint los ulls al poble, tractant de que no s'hi quedessin més la gent d'ordre á casa seva, tractant de sacudir la peresa que'ns anoreia, fent que tots, absolutament tots los vehins de Tarragona, s'interessessin de debò en l'administració comunal, única manera de que s'acabin las oligarquias que fins ara havíam suferit y que tant malament ho han vingut fent.

A n'aquesta fi hem dedicat y dedicarem nostres esforços, y és ab ver gust que fem constar que'ls resultats nos animan á seguir sens desmayns ni defalliments de cap classe la línia de conducta empresa.

Verdaderament feya llàstima veure l'estat de decadencia á que havia arribat l'esperit públich; ni tant sols fè en la regeneració hi havia. Com si fós impossible sustrèure de las grasas del caciquisme la governació comunal, tothom restava creuat de brassos y deixava fer y desfer á duas dotzenas de senyors que s'havíam prè la cosa pel seu compte, com si verament se tractés no de'ls interessos de la ciutat, sino de quelcom propi, personal, á que ningú més qu'ells hi tenia dret.

Las últimas eleccions municipals sigueren la proba, y aquesta fou ben contraria al caciquisme, demostrant-se que si tant temps n'hem vingut patint sos perniciosos efectes, ha sigut tant sols per nostra culpa, per l'indiferencia dels qui ocupats en queixarse un dia, y altre dia no traduían sos planys en una acció viril, enèrgica y decidida, únich medi d'arreconar per sempre més aquests ídols de fanch que quan se'ls deixa fer semblan no ja de bronzo, d'or.

Desde allavors, ovirèm altre pervindre pera Tarragona. Poch á poch, mes, fentse bon camí, la bona marxa

administrativa s'imposa, y moltras cosas qu'havíam quedat en lo misteri surten avuy á la claror del dia, desfentse las preocupacions y cayent fins al fons de l'abim pera no aixecarsen may més, prestis polítics que no tenian altra basa que un gran excés de despreocupació y una més gran dosis de tolerancia per part del poble.

Seguint aquesta tasca arribarèm ahont deuriam haver arribat ja fa temps: á una selecció completa; arribarèm á que la regeneració local sia un fet, regeneració que no's conseguirá fins que un á un vagin veyentse obligats á quedar-se á casa, abatuts per l'afront de sos desacerts, los qui durant anys y anys s'han cregut grans personatjes, quan en realitat no han sigut altra cosa que veritables mercaders de la cosa pública.

Y no's cregui que, com suposa la premsa caciquista, aquest sanejament de la política local pugui donar mals resultats pera Tarragona; ben al contrari, estèm convensuts de que aquí no hi haurá iniciativas profitosas, fins que hagin desaparecut del tot los elements caciquistas, elements que totas las qüestions enverinan y que no persegueixen altra fi que la desunió del poble pera á favor d'aquesta desunió seguir fent de las sevas.

Aixís s'explica la furia y la rabia ab que combaten tota iniciativa noble. Per ells no més n'hi ha una de cosa que'ls convingui, y és que segueixi lo poble allunyat de tot y'ls deixi, com fins aquí, ésser los amos de l'auca.

Avuy parlan d'unió y de concordia y's dolen de que'l públich discuteixi y s'interessi en lo desgraciat assumpto de la Comissió liquidadora, y venen dihent que de seguirse aquest procediment se matarán las energias de Tarragona. ¡Quina diferencia de procediments entre'ls polítics caciquistas y'ls que prediquem nosaltres! Precisament lo que convé és que tot, absolutament tot, ocupi l'atenció del poble y que aquest en definitiva sigui qui dongui son fallo.

¡Quina por hi tenen en que's fassi molta llum en lo que ha ocorregut en lo de la Liquidadora? ¿Que s'ha procedit bé? Mellor per los que hi intervingueren; l'opinió pública los enlayrará y agrahirá sas iniciativas. ¿Que resulta lo contrari? Donchs, just és que també se'ls judiqui per sos fets: ja que quan s'iniciá aquesta qüestió passaren per demunt de tot, que n'aguantin las conseqüencias.

Lo que de cap manera pot permetre's és que, á favor d'una mentida concordia, d'un patriotisme mal entès, se surti ab que, deü passarse en silenci lo ocorregut y deü perdonarse als qui, quan menys ab la més gran de las lleugeresas, comprometeren lo tresor municipal en una cosa que de cap de las maneres podia donar bons resultats.

Del mateix modo que en Juliol de l'any passat se'ns presentavan los caciquistas com á salvadors del poble y s'aprofitavan de que havíam falseado la opinió pera concitar odís contra qui com nosaltres no veyia la cosa clara ni molt menys, avuy deuen estar á las tornas y aguantar lo desfet que se'ls hi ha vingut demunt, que'ls temps han cambiat molt y han passat pera sempre més aquells en que's contava ab l'ensopiment del poble.

Als caciquistas los espanta aqueix desvetllament. A nosaltres nos ompla de goig. Si sempre s'hagués procedit d'aquesta manera ¡qué diferenta sería Tarragona de lo que's avuy!

D'ACTUALITAT

Nostre bon amich y company en Botet y Sisó, de Girona, publica en *La Renaixensa* un article titulat «Gangas del centralisme», que ab molt gust reproduhiríam, però la falta de lloch sols nos permet retallar lo següent paragraf:

«Però, pitjor és encara lo que succeix ab los Ajuntaments. Després d'haverselshi quedat en bona part lo que abans de la revolució del seixanta vuit eran sos ingresos més sanejats, després de tenirlos com qui diu á ración y d'imposarlos com á las Diputacions molta feyna y molts gastos en concepte d'auxiliars de l'Administració, los hi fa pagar una pila de gastos que corresponen á l'Estat per referirse á serveys generals y que res tenen que veure ab los municipis: local y moblatge d'Audiencias, local y moblatge de jutjats de primera instancia, quartels de la guardia civil, oficinas telegráficas y telefónicas, etc., etc. Això quan no ho fa d'una manera directa ó fa d'una manera indirecta, prometent ó establint aquets serveys ó aquestas dependencias no allá ahont convenen ó allá ahont fan falta, sino á las poblacions que més ventajats prometen ó que més ofereixen pagar.

Ab aquest sistema lo que's conseqüeix és qu'els Ajuntaments no pogan viure, que's barallin los uns ab los altres pera conseguir com á favor la posesió de certs serveys públics, costantlosli lo que tenen y lo que no tenen, y l'Estat, lo centralisme, xucla dels pobles á més de lo que li correspon, tot lo que'n pot treure, y menja, menja sempre com un mal grà, que consum las més fortas naturalesas y no'ls deixa desenrotllarse y creixer.

Creuem molt útil y molt práctic que los periódichs de las grans poblacions, ahont aquestas miserias encara que hi sían no's notan en tant grau, ni causan efectes tan perniciosos, que per més que sufreixin los efectes del centralisme com tothom, no són tan victimas com los pobles petits de la seva voracitat insaciable, y que comptan, sobretot, ab abundants elements de treball y de vida que'n aquestas faltan, fassin á favor dels darrers una campanya de solidaritat, denunciin y censurin aquestas abusos de l'administració central, aquestas gangas que'l centralisme's proporcionen fent pagar, á qui no pot ni deü, serveys que ell s'ha reservat y que cobra per ferlos. ¿Com se vol que'ls pobles se preocupin de mellorar, si'l centralisme no'ls hi deixa ni per viure?»

Sembla talment que'n Botet s'hagi inspirat en lo que succeix aquí ab motiu de la Liquidadora y en aquella sortida de peu de banch del diari conservador *«estar bé ab lo centre»* pera que'ns concedeixin tot lo que demanem. Ja ho tenim dit moltras vegadas: á Madrid no'ns donarán més que mals-de-caps.

A "La Opinión"

Si'l fi trascendental que's proposa'l cronicayre de *La Opinión*, és donar relleu y vistositat literaria á l'hermosísima ilació d'idees que bull en son cervell, hem de consignar que ho ha lograt per complert: pochos articulistas d'imaginació tan ricament variable coneixem nosaltres; quina lectura deixi en l'ànim impresió més dolça y agradivola y singularment més consoladora.

En las cosas qu'eseriu lo pedagogo de *La Opinión de la Provincia*

S'hi abraçan los continents y tots los mars s'hi abrahamon, y'l Sol hi balla'l fandango ab la Lluná vergonyosa, com deya dels escrits de'n Castelar un periódich d'aquells temps en que la gent encara creya ab bruixas. No més hi ha que'l setmaner de nostre confrare, en lloch de barrejar continents y mars y sols y llunas, barreja estadística, llegislació, sociologia, regionalisme, manoyes, oydás, pastanagas y'l dimoni que ho entengui.

Y tot per no anar á Ripatransone. ¡Ah, dolent! Sempre m'ho he pensat que fugiria d'estudi per por al càstich inherent á tota falta.

Més, no tingui cuidado, ja li pot portar lo de Ripatransone al terreno de la discussió que sense picarli's dits també'l seguirèm.

Més allò dels números ¿no troba qu'és molt empalagós? ¡Ves, ara á qui se li ocorreix fer trencar la closca al senyor de *La Opinión* demostrant al públich que á Tarragona hi han mil cinchcents quaranta UN noys que no saben la a ni són capassos de agafar la ploma pera fer quatre mots de lletra!

Això és ridícul, y més val no parlarne ó procurar escaparse per la tangent, lo qual, encara que no és tant cómodo com sembla á primera vista perque sempre n'hi ha que vigilan y que després ho diuen, no falta gent que s'hi deixa ilusonar.

¡Y ademés! «Tratar en broma esta cuestión nos deshonra, és indigno de de todo buen tarraconense....»

¡Manoy! ¡Manoy! Aquesta si que no pot anar ni ab rodass. ¿Quinas són las cuestiones que deshonran? Jo crech que's al revés: que són las qüestions las que devegadas quedan deshonradas. ¡Hi ha tantas menas de maneres de maltractarlas las cuestiones!

Vagi una cuestión per exemple: aquella de si jo he nascut ó no á Tarragona. Vostè se'n va cap á la negativa, y si hi insistís gayre, podria ser que des de'ls Caputxins lo sentissin, y surtint á la meua defensa, li tressin en cara ma fè de baptisme.

¡Ay, caratsos! Primer parlavam de Ripatransone: ve l'orgue del caciquisme, vol ficarli'l nas, y posa'ls peus á la galleta, fugint pel cantó de que á Tarragona no hi ha prou número d'escolars; després, tot cridantlo altra vegada cap á lo de Ripatransone, li refusèn sos artificiosos arguments y ¡cataplúm! surt en que si entre nosaltres hi ha 1540 ó 1541 noys sense instrucció; la tornem á cridar á l'ordre, és á dir, cap á lo dels treba'ls manuals, recomenantli que no's de-

sorienti tant sovint, y ara'ns vols portar cap... ¿may dirien ahont? ¡esgarriñet... cap al regionalisme.

Vegin ara vostès si n'hi hauria per tirar lo barret al foch; ¡volguernos atreure cap á un terror tant cubert d'espinas! ¡fugi, home, fugi, no sigui tant ignocent! ¿que no ho veu que está vedado?

SINCERITAT

L'insigne autor de «El Abrazo de Manresa» se'ns ha despenjat darrerament ab una producció nova que al teatro de la política espanyola ha tingut un exit enlluernador, arrencant del auditori la més espontània tempestat d'aplaudiments. Se titula la darrera comedia de'n Canalejas «El desborde de la sinceridad».

La veritat és que nosaltres trobèm massa pretencios aquest titol y després de llegida l'obra pensèm que'l titol que més li escauria sería aquest: «Tocar las campanas y anar á la professó», ó bé posat en castellá, «Predicar y quedarse con el trigo».

Pera saborejar las bellasas d'aquesta obra, l'altre dia'ls seus amichs li donaren un *banquete*.

En nom de sos amichs diputats va parlar D. Alonso. Castillo, y tant los devia haver agradat la festa, que va dir: «Brindemos por nuestro ilustre amigo y recordemos siempre esta fiesta con deleite y con amor».

Parlá en nom de sos amichs senadors, lo Sr. Gimeno, que sense miraments li va xafar l'incencer pels nasos, d'aquesta manera: «Aplaudimos más que al hombre, á la firmeza de sus convicciones, á la perseverancia en las ideas y á la INCONMOVIBLE solidez de su voluntad».

La crítica que'n fa *El Imparcial* és aquesta. «No hubo en ella ni cantos de guerra, ni furores bélicos, ni gritos de combate, ni polvareda, ni estrépito». Després de tot això ja casi bé podia afegir que no era ni *chicha ni limoná*.

Lo protagonista de la comedia és lo matix Canalejas, y en lo prólech pinta la enveja que li té'n Moret y la malicia que li té'n Sagasta, perque ell és esclau de la simpatia, perque viu al carrer al alè del sol y de l'aire, perque no sab estar tancat entre sombras, perque no coneix la por, perque no abriga desconfiansas en lo poder de las ideas y en lo predominio de las conciencias dels homens honrats y perque és un *espíritu en quien desborda la sinceridad*.

Se queixa de que la calumnia se cebi en ell, acusantlo de *escarnecedor* de la Monarquia y ofensor y agraviador de Sagasta, y en un arranque de la seva eloqüencia exclama: «Solo corazones menguados pueden sentir así y viliperidiarme de ese modo». Aquí'ls aplausos ho aixordeixen tot.

Pera probar qu'aquests *corazones menguados* no tenen rahó, pinta com en ocasió solemne, al seu regrés de Cuba, va fer lo gran sacrifici, lo més grant sacrifici que pot fer un polítich que se set de popularitat, deixant de guanyarla de la manera inmensa que l'hauria pogut conseguir, *diciendo á la patria toda la verdad*.

Aquest, tal vegada és lo punt més flach de l'obra, perque, deixar de dir la veritat á la patria, és tant com enganyarla; y enganyarla en moments solemnes com lo de referencia, és igual que ser traïdor á la patria, y's necessita molta freixura pera fer valdre com un mèrit devant del partit lliberal y de la monarquia espanyola la seva traició á la Patria, y tot això explicarho als seus amichs del Congrès y del Senat que són los pares d'aquesta *Chica Grande* que no li pot perdonar may tan alta traició.

Seria per la conducta observada en tan solemne ocasió, que'l senyor Jimeno deya: «aplaudimos á la firmeza de sus convicciones á la perseverancia en las ideas y á la INCONMOVIBLE solidez de su voluntad?»

Segueix després explicant com ell ha sigut moltras vegadas demanat pel senyor Sagasta pera formar part del govern y com li ha dit *con entera sinceridad* lo que era cert; qu'ell era un home de convicció tan firmíssima que no s'havia pogut contindre en las estretas disciplinas d'un govern espanyol. Qu'havia obehit perque ningú cregués trobar en ell un esperit tebi, una ansia impacienta, los lucros d'un bufet, las comoditats de la llar, tot en fi lo que reté en los egoismes insans als homes.

Lo trós més selecte, model de modestia y de humilitat, és lo següent, exclamació que fa'l protagonista ab arrebatadora elocuencia. «*No señores, á quien luce como yo, contra los enemigos de la libertad, con mi talento y elocuencia, todos con más energias y entusiasmos que na lie, no se le pueden negar los aplausos.*»

No, la fecha de mi caída estaba es-

crita y escrita por mano de tal autoridad, que parecia una sentencia. Estaba escrita desde el día 19 de Marzo. Debía caer cuando terminó la única misión que he tenido en el gobierno. Yo la cumplí con noble sinceridad».

Se desenrotllan seguidamet un afligat protagonista pinta com va donar la pau á Espanya ab son viatge á Manresa, pera acabar probant la seva conseqüencia ab aquestas preguntas.

«¿Hay, por ventura, en mis juicios, en mis palabras y en mi conducta algo que discrepe? No sois vosotros, hombres leales y generosos, los que sellais con vuestros aplausos lo de ayer? No he cambiado» (Ningú va dir que sí).

Lo que casi bé sembla veritat és aquest passatge de la comedia: «Política oficial, política somera, política externa! Eso ya murió para siempre».

Lo difícil és saberho conjunimar ab aquest altre passatge: «Creemos que Sagasta representa una tradición histórica, una serie de servicios prestados á la causa que nosotros todos consagramos nuestro afecto; viviendo puede ser una esperanza, faltándonos sería un símbolo».

Cap á las darrerias de l'obra'l protagonista mostra alguns empenediment y's penedeix *de no haber sido indisciplinado*. De no haver tingut *falta de amor á los hombres* y si tal vegada, *flaqueza para servir á las ideas*.

L'escena que's demostra ahont arriba'l convencionalisme del teatro polítich és aquella'n que diu lo protagonista: «Creemos lealmente que España puede prosperar, puede engrandecerse al amparo de la monarquia, y por eso somos monárquicos. Creemos que el partido liberal es el más sólido fundamento de la paz pública, el órgano progresivo de todas las aspiraciones nuevas y por eso estamos con el partido liberal».

Ahont nos sembla que l'autor de la comedia se refereix als temps de la picó, pensantse referintse als temps moderns, és allá ahont diu: *Ya España está dividida en dos grandes bandos*, referintse á lliberals y reaccionaris.

Aqui si, que si al teatro hi hagués hagut públich del que paga, aixís com no més hi havia qu'arrossaires, se li hauria pogut contestar: Espanya no está dividida en dos bandos. Espanya está xuclada per una bandada de corps famolenchs que la devoraran regirantli las entranyas, y aquesta bandada tota Espanya sap ahont té'l niu y quinas són las malas arts que pera explotarla emplea.

V. ESTRÈM.

Falset, Juny 1902.

Lo Dr. Alcover á Montblanch

La Conferencia

Estava'l local ahont s'havia de donar la conferencia sobre l'obra del Diccionari, atapat de gent, entre la qual se podian veure tots los amichs de la Espluga y colaboradores de distints pobles. En lo fons de la sala s'hi havia guarrit un cadafalch tenint per dossier la nostra bandera; y á l'enfront una artística cartulina ab los coneugts versos «*Poble que sa llengua cobra-se recobra á si mateix*». De lo que en aquell acte's digué, ne donem á continuació'l resúm:

L'advocat don Ramón Sabaté presentá als concurrents al Dr. Alcover, ab un discurs en que, després de fer l'història y apologia de la nostra llengua, digué que calia molt ajudar á l'obra que aquell s'ha emprés, ara sobre tot que un centralista tan caracterizat com l'Unamuno preconisa una revolució en la llengua castellana, que califica d'enterca, enfática y encarcarada, prenent per base las sevas germanas, la catalana particularment; y presentá també la nostra vila á l'insigne filòlech, dihent que en ella havian ressonat los accents del bell catalá, quan ja anava á la posta, per boca de Frá March Berga, en los funerals de Joan II y d'en Ramón Dezplá, responent á las paraulas *assats carregoses* de Ferrán de Antequera en la Cort que celebrá á Montblanch; y retrayent las relaciones ab Mallorca, per medi de Frá Anselm Turmeda, frare del nostre convent franciscá, y del prebere Pere Degui, montblanchí, mestre de filosofia lulliana á Mallorca.

Lo Dr. Alcover, qui prengué totseguit la paraula, comensá saludant als concurrents de Montblanch y d'altres pobles de la Conca, esmentá las glorias de la nostra historia nacional, resseguenda desde'ls temps de Carlemany als dels grans Reys d'Aragó; explicá l'extensió que aquests donaren á la llengua catalana, la que deü segles há, desde'ls VIII, IX y X, parla una rassa de las més ilustres d'Europa; detallá sa derivació de la antiga llengua d'oc, refutant ab aquest argument als ignorants que lo motlle de dialecte; proclamá sa antiguitat, molt major que la de la castellana, puig que en los segles XI y XII, ja aquesta obra s'era encara formada, ja produhia obras literarias, y afegeí: «*Quan á la XV se celebrá, malgrat sa literatura, que la comparacions prova qu'era molt més rica*».

